

Asia: VN/28311/2020

Arviomuistio rikosvahinkolaista

1. Yleiset huomiot rikosvahinkolaista

1.1. Onko rikoksen uhrin ja surmansa saaneen henkilön läheisten korvaussuoja rikosvahinkolain perusteella nykyisellään riittävä?

Ei, rikosvahinkolakia tulee muuttaa.

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Seksaalirikoksen uhriksi joutuminen on traumaattinen tapahtuma, joka aiheuttaa uhrille sekä hänen läheisilleen voimakasta inhimillistä kärsimystä. Lapseen kohdistunut seksuaalirikos lisää riskiä myös myöhempään somaattiseen ja psyykkiseen sairastumiseen. Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, joista on tallennettua kuvamateriaalia (CSAM) ovat lapselle erityisen traumatisoivia. Uhrille pelkästään tietoisuus siitä, että häneen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta on kuvatalenne ja pelko sen mahdollisesta leviämisestä ja sen mahdollinen ikuinen kierto verkossa on psyykkisesti erittäin raskasta ja traumaattista. Uhri ja uhrin läheiset joutuvat kuvamateriaalin levitessä verkossa toistuvasti uhrin asemaan. Lapsiuhrin saavuttaessa täysi-ikäisyyden voi hän toistuvasti joutua asianomistajaksi seksuaalirikosasiassa aina kun verkossa uhrista kiertävä CSAM kuvamateriaali tulee poliisin tietoon.

Suojellaan Lapsia ry kokee että rikosvahinkolaissa tulisi huomioida enemmän erilaisten rikosten uhrien tarpeet, kuten CSAM- rikoksien uhrien kohdalla, jossa uhriutumisen voi olla toistuvaa ja kestää vuosia. Tämä tulee huomioida muun muassa mahdollisissa tasokorotuksissa ja maksusitoumuksessa. Suojellaan Lapsia ry painottaa, että lapsiuhrin läheisten pitkittynyt oikeus vahingonkorvaukseen, myös kärsimyskorvaukseen tulisi huomioida. Kuten huomioitu myös arviomuistiossa, voi kärsimyskorvaus kattaa laajemmin uhrin läheisen tarpeita, ja sen laajentaminen on myös symbolisesti tärkeää. Kärsimyskorvaus tulisi laajentaa ei ainoastaan surman saaneensa uhrien läheisille, vaan myös muiden vakavien rikosuhrien läheisille.

Eduskunnan oikeusasiamies on kehottanut kahdessa kanteluratkaisussaan poliisia kiinnittämään huomiota sekä lapsien tekemiksi epäiltyjen, että lapsiin kohdistuneiden rikostenesitutkintojen keston (ratkaisut 1084/2019 , 3462/2019). Oikeusministeriön työryhmän laatiman raportin (2018)

mukaan viiveet lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten kohdalla ovat pidempiä kuin aikuisten, keskimäärin lähes kaksi vuotta. Pitkittyneen rikosprosessin aikana, kuin myös sen jälkeen, tukea tarvitsee koko perhe. Huoltajien jaksaminen on ensisijaista lapsiuhrin toipumisessa ja tavalliseen arkeen palaamisessa. Lapsiuhrin huoltajien tuen saaminen on myös tärkeää lapsen toipumisen kannalta. Täten mahdollisen maksusitoumuksen tulee myös kattaa uhrin läheiset.

2. Rikosvahinkokorvausten enimmäismäärät

2.1. Miten arvioitte arviomuistiossa esiintuotuja rikosvahinkolain perusteella maksettavien korvauskattojen tasokorotuksia?

A) Tasokorotukset ovat kannatettavia sekä aineettomista vahingoista että henkilövahingosta ja kärsimyksestä maksettavasta yhteiskorvauksesta.

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Suojellaan Lapsia ry näkee korvauskattojen tasokorotukset kannattavina. Arviomuistiossa esitetyt perusteet minimoisivat rikoksen uhrin riskiä joutua vaatimaan korvausta suoraan rikoksen tekijältä. Uhrin joutuminen uudelleen kontaktiin rikosentekijän kanssa on oltava minimisoitavissa uhrin näin toivoessa.

3. Valtiokonttorin maksusitoumus

3.1. Kannatatteko Valtiokonttorin etukäteistä maksusitoumusta rikoksen uhrin ja henkirikoksen uhrin läheisen sairaanhoitokuluina korvattavista terapiakuluista?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneen lapsen on tärkeää saada näyttöön pohjautuvaa hoitoa ja psykoterapiaa (TF-CBT, yms.) matalalla kynnyksellä. Suojellaan Lapsia ry kokee, että etukäteinen maksusitoumus antaa uhrille ja hänen läheisilleen varman tiedon ja uskon siihen, että hoitoa on varmasti saatavilla. Hoidon saanti ei saa estyä taloudellisten syiden vuoksi. Suojellaan Lapsia ry haluaa painottaa että alaikäisen seksuaalirikoksen uhrin kohdalla hoitoa ja tukea tarvitsee koko perhe.

Erityisesti seksuaalirikosten uhrien kannalta on äärimmäisen tärkeää ja kannattavaa, että näyttöön perustuvaan psykoterapeuttiseen hoitoon tarvittava korvausmäärä sisältää myös omavastuuosuuden ja että sen voi kokonaisuudessa hakea ja saada Valtiokonttorista. Tulee myös huomioida, että erityisesti lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa rikosentekijä on usein lapsen lähipiiristä, jolloin sekä uhrin että hänen läheistensä on haasteellista hakea/vaatia vahingonkorvauksia rikosentekijältä. On myös varsin yleistä, että rikosentekijällä on vaikeuksia vahingonkorvauksen maksamisessa, kuten arviomuistiossa on hyvin perusteltu. Tämä voi johtaa pahimmillaan siihen, että uhri eikä hänen läheisensä saa tarvitsemaansa hoitoa.

Suojellaan Lapsia ry muistuttaa, että mahdollisen maksusitoumuksen keston määrittäminen tulee arvioida mahdollisimman tarkasti. CSAM- rikokset asettavat uhrin yhä uudestaan uhrin asemaan,

sillä nykyteknologia ei mahdollista kuvamateriaalin poistamista verkosta. Materiaalin jatkuva kierto verkossa on omiaan lisäämään CSAM- rikosten erityistä haitallisuutta ja pitkittynyttä hoidon tarvetta. Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneella henkilöllä tulee olla oikeus saada apua myös myöhempänä ajankohtana. Seksuaalirikoksen uhriksi joutunut henkilö voi usein oireilla vasta vuosia tapahtuneen jälkeen. Maksusitoumuksen ei tulisi vanhentua, jotta rikoksen uhrin on mahdollista päästä hoitoon myös myöhemmin. Suojellaan Lapsia ry painottaa, että seksuaalirikolliset valitsevat usein uhreikseen juuri erityisen haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Näin ollen uhrin aiempia haitallisia kokemuksia tai muita mahdollisia mielenterveyshäiriöitä ei tule huomioida uhrin oikeusturvan vastaisesti, eikä niiden tule vaikuttaa uhrin oikeuteen hoidon tai vahingonkorvausten määrän saamiseksi.

4. Rikosvahinkolain perusteella suoritettava kärsimyskorvaus

4.1. Tulisiko ja miltä osin rikoksen uhrin oikeutta kärsimyskorvaukseen rikosvahinkolain nojalla laajentaa?

-

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

-

4.2. Kannatatteko surmansa saaneen henkilön läheisen oikeutta kärsimyskorvaukseen rikosvahinkolain nojalla?

-

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

-

4.3. Mikä olisi rikosvahinkolain nojalla surmansa saaneen henkilön läheiselle suoritettavan kohtuullisena pidettävän kärsimyskorvauksen enimmäismäärä?

-

5. Korvausten yhteismäärästä tehtävä perusvähennys

5.1. Tulisiko rikosvahinkolain 20 §:n mukainen perusvähennys kumota?

-

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

-

5.2. Tulisiko Valtiokonttorin maksamalle korvaukselle asettaa jokin alaraja, mikä?

-

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

-

6. Valtiokonttorin tiedonsaantioikeudet

6.1. Kannatatteko Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuksien laajentamista?

Kyllä

Tarkemmat perustelut ja muutosehdotukset

Suojellaan Lapsia ry yhtyy arviomuistiossa esitettyihin perusteluihin tiedonsaantioikeuksien laajentamiseksi. Ehdotettu muutos helpottaisi prosessia niin korvauksen hakijalle kuin valtiokonttorille.

7. Muut huomiot

7.1. Muut huomiot arviomuistiosta ja rikosvahinkolaista

-

Ovaska Anna
Suojellaan Lapsia ry